

УДК 327.5:355.01(477:470)

Ольга Гервасій

ЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ І ПОЛІТИЧНИХ НАРАТИВІВ У ГРЕЦЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У статті аналізується еволюція військових і політичних наративів у грецькомовному медійному дискурсі, розглядаючи їхні сучасні тенденції та вплив на грецьке суспільство. Здійснено аналіз змін у відображенні військових подій та політичних процесів у засобах масової інформації від початку повномасштабного вторгнення і до сьогодні. Особлива увага приділяється ролі медіа у формуванні грецької громадської думки та впливу на формування національної ідентичності греків. Дослідження базується на аналізі текстів грецьких мас-медіа, включаючи статті, газети та інтернет-портали. Проведено аналіз еволюції риторики та способів представлення важливих подій, таких як війна, політика та збройні сили у медійному просторі. Досліджено вплив медійних наративів на формування грецької громадянської свідомості та їх відображення в політичних процесах. Зроблено висновки щодо змін у підходах до представлення військових та політичних подій у медійному просторі, а також ролі медіа у формуванні суспільних переконань і цінностей у грецькому суспільстві.

Ключові слова: еволюція, війна, медійний дискурс, наративи.

Постановка проблеми. Виявлення та аналіз наративів із плином часу в контексті повномасштабного вторгнення; вивчення та аналіз змін у способах представлення військових та політичних подій у грецькомовних ЗМІ.

Аналіз актуальних досліджень та публікацій. У вітчизняній та зарубіжній

літературі існує багато робіт, присвячених різним аспектам наративів, пропаганди та інформаційної війни. Серед актуальних досліджень варто відзначити З. Боженко, що охарактеризувала технологію інформаційного охоплення у комунікаційних технологіях; І. Валюшко, який охарактеризував еволюцію інформаційних війн, їх історію і сучасність; Н. Васильєву, яка розкрила пропаганду як складову інформаційно-комунікативної політики і загрозу національній безпеці та Г. Нестеренко, який охарактеризував інформаційну зброю як основний засіб ведення інформаційної війни.

Мета: вивчення та аналіз змін у представленні військових та політичних подій у грецькомовних ЗМІ з часом. Стаття спрямована на розкриття ключових тенденцій та факторів, що впливають на формування наративів у медійному просторі Греції стосовно військових конфліктів та політичних подій, із метою зрозуміння динаміки грецької громадської думки та сприйняття міжнародних подій.

Виклад матеріалу дослідження. У цьому дослідженні ми фокусуємось на медійному просторі грецькомовних країн, власне Греції та Кіпру, зокрема на проросійських і токсичних меседжах, які можуть шкодити іміджу України. Греція та Кіпр в загальному декларує нейтральну позицію та на офіційних рівнях підтримує Україну, проте метою цієї статті є розкрити та проаналізувати негативні політичні наративи та підміну понять щодо виразу «війна», а також негативну характеристику українців, правлячих кіл та збройних сил.

У медіа простір даних країн російська пропагандистська література потрапляє ситуативно. Здебільшого, в тамтешніх медіа з'являються цитати російських чиновників, заголовки російських газет та веб-сайти з російським впливом.

Офіційні грецькі медіа підкреслюють нейтральну позицію щодо війни в Україні,

але неофіційний медіа дискурс має дещо іншу позицію, зокрема такі пропагандистські наративи як «братська війна», «важка ситуація», «громадянська війна», «нацизм», «неонацизм». Навіть із цих кількох фраз ми можемо зробити висновок, що більшість населення Греції та Кіпру сприймає російсько-українську війну через призму російської пропаганди і називає її «братською» або «громадянською», або й взагалі не називає її війною, і навіть в приватних листах чи розмовах не вживають виразу повномасштабне вторгнення або війна, а просто називають це «важкими подіями».

Починаючи з 24 лютого 2022 року питання оцінки дій окупанта не створює дискусій: війна. Однак до цього часу поняття «війна» всіляко уникали як представники влади, так і ЗМІ, називаючи дії російського агресора «конфліктом», «терористичною операцією», ескалацією «конфлікту» у той час, коли відбулась окупація окремих територій України, які як із історично-географічної точки зору, так і з поглядів міжнародного права та права національного входять до складу території України. Ключовим критерієм при розмежуванні понять «війна» та «збройний конфлікт» виступатиме учасник відносин. Так, учасниками війни можуть виступати лише суверенні суб'єкти міжнародного права – держави, що й зумовлює необхідність виконання певних додаткових дій міжнародного характеру у випадку, якщо держава входить у стан війни з іншою державою, зокрема офіційне оголошення про початок війни, припинення дії двосторонніх договорів та дипломатичних відносин тощо. У той час, як поняття «збройного конфлікту» виступатиме загальним і передбачатиме, що учасником можуть виступати не лише держава як суб'єкт права, але й неурядові та інші групи населення всередині держави. Тобто війна в кожному разі буде збройним конфліктом, проте збройний конфлікт не завжди є війною [6].

«Повномасштабне вторгнення» – так українська військова влада називає дії Росії, вказуючи на те, що війна, котра спалахнула на території України, є формою агресії. Якщо слова «війна» або «збройний конфлікт» можуть бути недостатніми для створення єдиного розуміння ситуації, то формулювання «війна, спровокована агресією Росії» або «війна, до якої призвело вторгнення Росії», будуть звертати увагу на злочинні дії агресора. Також можна сказати простіше – російська агресія проти України [5].

Як і на початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, так і зараз російська пропаганда активно працює в грецькомовному регіоні. На жаль, там все ж є велика кількість людей, які є прихильними до Російської Федерації та їхнього президента зокрема. Саме через цю прихильність, у грецькомовних медіа є дуже багато суперечливих цитат та заголовків, які тим чи іншим чином дискредитують Збройні сили України, полк «Азов», президента Зеленського та його дружину та загалом українців як націю: «Ο Ουκρανοί θα καταστραφούν – Ο ματωμένος κλόουν Zelensky θα τελειώσει» (Українців знищать – із кривавим клоуном Зеленським буде покінчено) [8]. «Το μήνυμα του κλόουν Ζελένσκι για διαπραγματεύσεις με τον Πούτιν και... Γ'παγκόσμιο πόλεμο» (Послання клоуна Зеленського на переговори з Путіним і... Третя світова війна) [13]. Наративи щодо Володимира Олександровича і досі активно ширяться мережею, найчастіше його називають клоуном, не професіоналом і не політиком. Такі висловлювання періодично з'являлися і після початку повномасштабного, так і зараз є досить популярними в чималій кількості онлайн статей. Також, досить часто з'являється критика політики Зеленського та наближених осіб.

Досить популярними є висловлювання та заголовки різного характеру щодо полку «Азов», де їм

приписують різні військові злочини та знущання над власним народом, їх називають фашистами, націоналістами, неонацистами та інше: «Ο ζόφος του “Αζόφ”»: Εργαστήριο φασισμού (Азовська яма: Лабораторія фашизму).(9) «Τι είναι το νεοναζιστικό Τάγμα του Αζόφ που έδωσε «άλλοθι» στον Πούτιν για την εισβολή» (Що таке неонацистський орден «Азов», який дав Путіну привід для вторгнення) [10]. Найбільшої популярності ці наративи здобули саме в період активних військових дій та окупації Маріуполя та безпосередньо на заводі «Азовсталь». У грецьких мережах «азовців» характеризують як дуже радикальних та агресивно налаштованих військово-службовців, які вбивають своїх співвітчизників. Нацисти, неонацисти, фашисти, радикали – так називають українців у грецькомовних медіа. На жаль, така риторика активно шириться онлайн джерелами й досі: «Τι είναι το νεοναζιστικό Τάγμα του Αζόφ που έδωσε «άλλοθι» στον Πούτιν για την εισβολή» (Що таке неонацистський орден «Азов», який дав Путіну «сплав» для вторгнення) [10]. «Ουκρανοί νεοναζί επιτίθενται σε Ρώσο ιερέα μέσα στην εκκλησία» (Українські неонацисти напали на російського священика в церкві) [8], «Ρωσία: Ουκρανοί Ναζί ξεχειλίζουν από οργή και σκοτώνουν αμάχους στο Donetsk λόγω της συντριπτικής ήττας στην Avdiivka» («Росія: українські нацисти лютують і вбивають мирних жителів у Донецьку через нищівну поразку під Авдіївкою») [11].

Також, у деяких статтях поширюється інформація про причетність Сполучених Штатів Америки та НАТО до війни в Україні: «Αν το σκεφτούμε για λίγο, είναι σαφές ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν είναι απλώς ένας πόλεμος μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας, αλλά ένας πόλεμος «δια αντιπροσώπων» μεταξύ των δυτικών συμμάχων και της Ρωσίας. Δεν υπάρχει αμφιβολία με ποιαού πλευρά βρίσκεται η Δύση. Τα τελευταία χρόνια, ο ουκρανικός

στρατός οπλίζεται και εκπαιδεύεται από χώρες του ΝΑΤΟ» [14] (Якщо замислитися на мить, то стає зрозуміло, що війна в Україні – це не просто війна між Україною та Росією, а «проксі» війна між західними союзниками та Росією. Немає сумнівів, на чию боці Захід.

Останніми роками українську армію озброюють і навчають країни НАТО). Після 24 лютого війну між Росією та Україною в грецькомовних засобах масової інформації називали братською війною, громадянською війною, збройним конфліктом та спеціальною військовою операцією. Це свідчить про те, що греки не зовсім розуміли, що саме відбувається в Україні, та досить помилково сприймали події, які відбуваються, а сприяло цьому і досі продовжує активне поширення російської пропаганди. Ці заголовки активно ширились мережею протягом двох років повномасштабного вторгнення і припинились після візиту прем'єр міністра Греції Кіріакоса Міцотакіса до Одеси 6 березня 2024 року. Міцотакіс заявив, що сам проконтролює всі медіа статті з подібною риторикою. Президент України Володимир Зеленський та прем'єр-міністр Греції Кіріакос Міцотакіс відвідали Одесу. Разом вони побували в Одеському порту та біля пошкодженого Спасо-Преображенського собору, а також вшанували пам'ять загиблих внаслідок російської атаки 2 березня. Під час їхнього візиту Росія атакувала місто. За словами Кіріакоса Міцотакіса, «це був вражаючий досвід»: «Ми перебували в порту. Ми не встигли піти в захищене місце, це був дуже вражаючий досвід. Ми розуміємо, що ця війна стосується всіх, нема людей, які знаходяться поза війною. Війна нікого не милує, Україна протистоїть варварській силі. І це різні речі – читати про війну в газеті й відчувати це, чути своїми вухами», – розповів прем'єр-міністр Греції [7].

На зустрічі зазначили, що Греція долучиться до відновлення культурних пам'яток Одеси: «Я хочу подякувати

сьогодні Греції за готовність взяти участь у відновленні нашої культурної спадщини, зокрема і в Одесі, яка має такий зв'язок із грецькою історією і культурою. Я радий сказати, що ми з Грецією також почали підготовку двосторонньої угоди щодо майбутніх безпекових гарантій і щодо нашої співпраці в цьому», – додав президент України.

На думку Міцотакіса, «ця війна стосується всіх», хоча ще кілька років тому «це не було зрозуміло»: «У серці Європи почалась війна, але європейці не усвідомлювали, що це таке і до яких меж вона може дійти. Ми бачимо, що ця війна порушує всі правила. І тому ми не можемо бути нейтральними. Ми не можемо мовчати», – наголосив він. Грецький прем'єр додав, що світ має згуртуватись для того, щоб захищати Україну. «Кожна країна має докладати своїх зусиль для допомоги Україні, щоб допомога була стабільною, щоб не було перерв і все, що необхідно, постачалось», – підсумував Міцотакіс [4].

Хоча на початку військової ескалації Греція не дуже активно підтримувала Україну та санкції проти Російської Федерації і навіть гальмувала надсилання допомоги. Але потім з часом ця риторика змінилась і грецькі правлячі кола все ж підтримали надсилання військового спорядження до України. Власне, відносно нещодавно українськими новинами ширилась інформація про те, що Греція збирається передати Україні військові літаки «F16», які вони планують списати та розпродати в обмін на новіші та сучасніші «F35». Але згодом прем'єр Греції Кіріакос Міцотакіс спростував повідомлення у ЗМІ і заявив, що вони не готові надати Україні F-16. Прем'єр також зазначив, що Греція продовжує підтримувати Україну і робить це від початку повномасштабного вторгнення. Зокрема, Афіни надали Києву значну кількість 155-мм снарядів і продовжують шукати шляхи посилення військової допомоги. Водночас урядовець

наголосив, що його країна занепокоєна власною безпекою. За словами чиновника, поставки в Україну не повинні впливати на обороноздатність самої Греції. Тож, питання про поставки «списаних» літаків та зброї наразі залишається актуальним, і поки не вирішується в позитивному для України напрямку [2].

Президентка Греції Катерина Сакелларопулу також декілька раз висловлювалась про війну в Україні і активно підтримує Україну. У листопаді 2022 року Сакелларопулу навіть відвідала Україну та деякі міста на Київщині, які зазнали чималих втрат, знущань та військових злочинів з боку країни терориста. Також варто відмітити, що президентка заявила, що Греція підтримуватиме всі позови української сторони на Спецтрибуналі проти Росії в Гаазі, це в черговий раз підтверджує те, що в деякій мірі Греція та Кіпр все ж підтримує Українську сторону в цьому конфлікті та засуджує дії з боку Російської сторони. «Сьогодні вранці я відвідала на чолі грецької делегації Бородянку, Бучу та Ірпінь на Київщині. Я побачила, що зробила росія в цьому куточку України, але розумію, що подібне відбулось і в інших місцях, наприклад, у Маріуполі. Тому я хочу сказати, що Греція беззастережно стоїть на боці України і буде підтримувати всі позови України до Міжнародного суду в Гаазі. Ми також будемо підтримувати всі ініціативи, пов'язані зі створенням Спецтрибуналу, оскільки воєнні злочини мають бути покарані», – сказала Сакелларопулу [1].

Висновок на основі вищенаведеної інформації полягає в тому, що присутність російської пропаганди в грецькомовному регіоні має серйозний вплив на сприйняття подій в Україні. Популяризація негативних стереотипів про українське суспільство, Збройні сили України та її лідерів, таких як президент Зеленський, та позначення їх як фашистів, неонацистів та радикалів є

засобом дискредитації України та її боротьби за незалежність.

Присутність такої пропаганди викликає помилкове розуміння ситуації в Україні серед грецькомовного населення, що може призвести до сприйняття війни як братської чи громадянської, а також до неправильного сприйняття дій українських владних структур та Збройних сил. Аналіз інформації підкреслює важливість розвитку медіа- та інформаційної грамотності серед грецькомовного населення, підтримки незалежних ЗМІ та дипломатичних зусиль для боротьби з пропагандою. Також важливо надавати підтримку та заохочувати український народ у його боротьбі за свободу, демократію та суверенітет.

Список літератури:

1. Ukrinform. Греція буде підтримувати всі позови України проти росії в Гаазі – президентка. Укрінформ – актуальні новини України та світу. URL:<https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-polytics/3607087-grecia-bude-pidtrimuvati-vsi-pozovi-ukraini-proti-rosii-v-gaazi-prezidentka.html> (дата звернення: 19.04.2024)
2. Defence Express Греція не буде передавати F-16 Україні, але Афіни списують і інші бойові літаки. URL:https://defenceua.com/weapon_and_tech/gr_etsija_ne_bude_peredavati_f_16_ukrajini_ale_afini_spisujut_i_inshi_bojovi_litaki-15057.html (дата звернення: 19.04.2024)
3. Європейська правда. ЗМІ дізнались, як ЄС схвалив 11-ий пакет санкцій проти РФ попри опір Греції та Угорщини. Європейська правда. URL:<https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/06/21/7164152/> (дата звернення: 19.04.2024)
4. Європейська правда. Прем'єр Греції в Одесі: ця війна стосується всіх, ми неможемо мовчати. Європейська правда. URL:[ews/2024/03/6/7181202/](https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/03/6/7181202/) (дата звернення: 19.04.2024)
5. Кривенко С. Війна, конфлікт, агресія. Як правильно називати боротьбу українців та дії росіян. Твоє Місто – твоє телебачення. URL:https://tvoemisto.tv/blogs/viyna_konflikt_agresiya_yak_pravyлно_nazyvaty_borotbu_ukraintsiv_ta_dii_rosiyan_130268.html (дата звернення: 19.04.2024)
6. Не збройний конфлікт, не терористична операція – операція «ВІЙНА» – Jurfem. URL: <https://jurfem.com.ua/nezbroynnyu-konflikt-ne-terorystychna-operatsia-operatsia-viyna/> (дата звернення: 19.04.2024)
7. Шукова О., Волкова К. В Одесу приїхали президент Зеленський та прем'єр-міністр Греції. Новини України та світу *Суспільне | Новини*. URL:<https://susplne.media/amp/699544-v-odesu-priihali-prezident-zelenskij-ta-premer-ministr-grecii-kiriakos-micotakis-pro-so-govorili/> (дата звернення: 19.04.2024)
8. Ο ουκρανοί θα καταστραφούν – Ο ματωμένος κλόουν zelensky θα τελειώσει – αποτυγχάνουν τα leopard, storm shadow, HIMARS. *bankingnews.gr*. URL:<https://www.bankingnews.gr/diethni/articles/681791/o-oukranikos-stratos-tha-katastrafei-o-matomenos-klooun-zelensky-tha-teleiosei-apotyghanoun-ta-leopard-storm-shadow-himars/> (дата звернення: 19.04.2024)
9. Ο ζόφος του “Αζόφ”: εργαστήριο φασισμού. *Νέα Προοπτική*. URL:<https://www.neaprooptiki.gr/o-zofos-tou-azof-ergastirio-fasismou/> (дата звернення: 19.04.2024)
10. Τι είναι το νεοναζιστικό Τάγμα του Αζόφ που έδωσε «άλλοθι» στον Πούτιν για την εισβολή. *Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ*. URL:<https://www.naftemporiki.gr/kosmos/1305469/ti-einai-to-neonazistikotagma-tou-azof-pou-edose-allothi-ston-poutin-giatin-eisβολή> (дата звернення: 19.04.2024)

11. Ρωσία: Ουκρανοί Ναζί ξεχειλίζουν από οργή και σκοτώνουν αμάχους στο Donetsk λόγω της συντριπτικής ήττας στην Avdiivka. bankingnews.gr. URL: <https://www.bankingnews.gr/diethni/article/s/722515/rosia-oukranoi-nazi-kseheilizoun-apo-orgi-kai-skotonoun-amaxous-sto-donetsk-logo-tis-syntriptikis-ittas-stin-avdiivka>(дата звернення: 19.04.2024)
12. Αβντίβκα: Οι Ρώσοι έπληξαν το Σύνταγμα Αζόφ-Είχε σταλεί για ενίσχυση. iskra. URL: <https://iskra.gr/avntiivka-oi-rosoi-eplixan-to-syntagma-azof-eiche-stalei-gia-enischysi/>(дата звернення: 19.04.2024)
13. Το μήνυμα του κλόουν Ζελένσκι για διαπραγματεύσεις με τον Πούτιν και...Γ'παγκόσμιο πόλεμο. Periodista. URL: <https://periodista.gr/to-mhnyuma-tou-kloun-zeleniski-gia-diap/> (дата звернення: 19.04.2024)
14. Πως ο δυτικός ιμπεριαλισμός προετοίμασε τη σύγκρουση στην Ουκρανία. URL:<https://marxismos.com/> (дата звернення: 19.04.2024)

formation of Greek national identity. The study is based on a comprehensive analysis of texts from Greek mass media, including articles, newspapers, and online portals. An analysis of the evolution of rhetoric and methods of presenting important events such as war, politics, and armed forces in the media space is carried out. The influence of media narratives on the formation of Greek civic consciousness and their reflection in political processes is investigated. Conclusions are drawn regarding changes in approaches to presenting military and political events in the media space, as well as the role of the media in shaping societal beliefs and values in Greek society.

Key words: *evolution, war, media discourse, narratives.*

*Рекомендовано до друку –
к. пед. н, доцентом Сніговською О. В.*

Стаття надійшла в редакцію 19.05.2024 р.

Hervasii O. V. – *Student of the Faculty of International Relations, Political Science and Sociology of Odesa I. I. Mechnikov National University (Ukraine)*

THE EVOLUTION OF MILITARY AND POLITICAL NARRATIVES IN GREEK-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE

In this research article, the evolution of military and political narratives in the Greek-language media discourse is analyzed, considering their contemporary trends and impact on Greek society. A detailed analysis of changes in the portrayal of military events and political processes in mass media is conducted, from the beginning of full-scale invasion to the present day. Special attention is paid to the role of the media in shaping Greek public opinion and influencing the